

Posudek na diplomovou práci

Lenka Lovčíková, Rakousko-německé vztahy „v éře Kreiského“ (1970-1983). Pohled na témata v bilaterálních vztazích. Diplomová práce, KNRS FSV UK, Praha 2010, 123 str.

Autorka se ve své práci věnuje vztahům mezi Rakouskem a Německem v sedmdesátých letech a počátkem let osmdesátých, tedy v „éře Kreiského“, resp. v době kancléřství Willyho Brandta a Helmuta Schmidta. Práce je členěna do sedmi hlavních kapitol. Po úvodu následuje stručný přehled vývoje rakousko-německých vztahů od rozpadu Habsburské monarchie do konce šedesátých let. Poté autorka shrnuje „bilaterální kontakty“ s důrazem na diplomaticko-politické kontakty. V hlavní, čtvrté kapitole, popisuje témata těchto vztahů (hospodářství, doprava, vliv studené války, resp. rozdělení Německa na vztahy mezi SRN a Rakouskem, justice a obrana, sociální a majetkoprávní oblast, komunikace). Tuto část doplňuje kapitola pátá, zabývající se „mezinárodními tématy“ v bilaterálních vztazích (OSN, Rada Evropy, blízkovýchodní konflikt, politika uvolnění). Šestá kapitola shrnuje smluvní základ vzájemných vztahů a nakonec sedmá kapitola je věnována „proměnam rakouské identity“. Práce je ukončena závěrem a doplněna přílohami.

Přestože struktura práce působí na první pohled promyšleně, je práce samotná bohužel zklamáním. V předkládaném posudku se nebudu věnovat jednotlivým věcným omylům či pochybením, ale zaměřuji se na dva, dle mého názoru základní nedostatky práce, a sice na zcela nejasně stanovené téma („tezi“) práce a na práci s prameny.

Autorka názvem diplomové práce, zdůrazňujícím „éru“ Kreiského, i vlastním úvodem práce navozuje dojem, že jejím hlavním východiskem bude otázka vlivu výrazných kancléřských osobností – Kreiského, Brandta a Schmidta, politiků, kteří si byli navíc ideově i osobně blízcí - na utváření vztahů mezi jejich zeměmi či na postoje obou zemí k otázkám mezinárodní politiky. Tato otázka, která je zcela oprávněná, a která mohla ve smyslu míry a mezí vlivu osobnosti na vzájemné vztahy sloužit jako vodítko při interpretaci materiálu, však zůstává jen nastíněna v úvodu. Samotná práce není totiž nic jiného než popis vztahů bez jakéhokoli hlubšího analytického či interpretačního záměru. Ani to však by nemuselo být zásadním problémem, pokud by autorka podala poctivé „pozitivistické“ představení těchto vztahů. K tomu by však bylo třeba o to více dbát na „řemeslo“, tedy především na důkladnou heuristiku a kritickou práci s prameny. Ani jedno však v případě předkládané práce neplatí. Z pramenného hlediska se práce opírá téměř výlučně o materiály z Bruno Kreisky Archiv, konkrétně pak o podklady (o nepříliš velkém rozsahu), vzniklé v souvislosti s Kreiského cestami do SRN, doplněné o dobové zahraničněpolitické zprávy. Stranou pozornosti zůstávají centrální materiály každé práce věnované zahraniční politice, tj. materiály příslušných ministerstev zahraničí, vlády, osobní fondy významných zahraničněpolitických osobností či projevy, interwiev, články.... rozhodujících politiků (abych spíše namátkově jmenoval alespoň ty hlavní oblasti, které by měl autor prozkoumat, pokud se zamýšlí věnovat popisu diplomaticko-politických vztahů). Nejasná je pro mě i ta skutečnost, že autorka vůbec nepracuje s německými fondy (Spolkový archiv, Archiv ministerstva zahraničí) - tyto materiály by měly být zohledněny i v případě, pokud by autorka chtěla představit téma pouze z rakouské perspektivy (ani to však není v práci jasně vymezeno). Tolik k heuristice. Sporná je však, jak již bylo naznačeno, i samotná práce s dosti omezenou pramennou základnou práce: protože autorka téměř výlučně vychází z podkladů Kreiského pro jeho cesty do SRN, je text samotný nejenom strukturován podle těchto podkladů, ale především autorka přijímá hodnocení v těchto podkladech za hlavní zdroj popisu tématu. Na str. 72 tak například píše o německém mediálním obrazu Rakouska na základě toho, jak je tento obraz představen v příslušných podkladech pro Kreiského. Na následující straně je dokonce vyzdvíženo

působení Kreiského na pozitivnější obraz Rakouska v německých médiích, a to na základě – zpráv a podkladů připravených pro Kreiského (!)

Podobné zásadní chyby jako při práci s prameny však lze nalézt i při práci se sekundární literaturou. Autorka tak např. vyvrací domněle mylnou interpretaci Kreiského postojů v blízkovýchodní otázce jako protiizraelských na základě citací z Kreiského autobiografie (!)

Dalším významným problémem práce je její struktura, resp. obsah některých kapitol. Kapitola 3 a 6 jsou pouze „telefonním seznamem“ – v prvním případě chronologickým seznamem bilaterálních kontaktů, ve druhém případě seznamem smluvního základu. Obě kapitoly by měly být, pokud vůbec, v této podobě zahrnuty nanejvýše v příloze k práci. Zcela nesrozumitelné je zařazení kapitoly sedmé, věnované „proměnám rakouské identity“: téma, které vůbec nenavazuje na předchozí kapitoly. Přitom, samozřejmě, toto téma má samo o sobě souvislost se vztahy Rakouska k Německu: bylo přece Německo zemí, vůči níž Rakousko do velké míry budovalo svoji moderní identitu. Tato otázka, která by se mohla stát i východiskem celé práce, je však v práci pouze nadhozena, avšak nijak dále interpretačně sledována.

To je ostatně problém celé práce - a tím přecházím k druhé skupině námitek. Autorka v úvodu, i v textu samotném, naznačuje (ne však více) několik možných interpretačních přístupů k práci, které by se mohly stát cestou, jak jednotně a uceleně představit vztahy mezi Rakouskem a (západním) Německem v dané době. Kromě již zmíněných otázek vlivu rodící se rakouské identity na vzájemné vztahy i vlivu ideově a osobně si blízkých kancléřů na formulaci a podobu vztahů mezi oběma státy, by to mohly být např. podobné či rozdílné postoje k blízkovýchodní otázce a jejich (historické) příčiny či s tím související otázka role (společné) nacionálně-socialistické minulosti obou zemí a její odlišné přijímání ve vzájemných vztazích. Celkově se tak i v případě tohoto tématu ukazuje jako zásadní „klasická“ otázka dějin zahraniční politiky a sice otázka primátu politiky: kde leží (v tomto konkrétním případě) hranice mezi nespornou osobní i ideovou spřízněností hlavních aktérů vzájemných vztahů a jejich intencí na straně jedné a „objektivními“ nutnostmi hájit konkrétní státní a národní zájmy v oblasti např. ekonomické, ale i ve výše naznačeném vztahu k minulosti atd. Kdyby si autorka podobnou otázku položila, mohla získat alespoň základní interpretační perspektivu pro zpracování i konkrétní formulaci svého tématu.

Vzhledem k výše uvedeným významným nedostatkům práce, které spočívají především v práci s prameny a s literaturou a v neujasněném, resp. vůbec netematizovaném východisku interpretace, práci hodnotím mezi stupněm 3 a 4 a záměrně nechávám na komisi, aby na základě obhajoby rozhodla, zda práce bude hodnocena jako ještě „dobrá“ či již jako nevyhovující.

Ota Konrád
Tachlovice, 19.6.2010